

Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2025. Вип. 218. С. 206–210. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/2175/2184> (дата звернення: 26.04.2025).

8. Солодюк Н. В. Лінгводидактичні засади функціонування інтерактивних методів на уроках української мови з старших класів : дис. канд. пед. наук. Луганськ, 2009. 219 с.

9. Солодюк Н. В. Поняття «інтерактивний метод навчання» як лінгводидактична категорія. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.* 2016. № 1(298). С. 107–114. URL: http://repo.dma.dp.ua/1509/1/Visnuk%20%E2%84%96_1%28298%29_%D0%A7_1__2016-p107-114.pdf (дата звернення: 29.04.2025).

10. Сохач Л. Використання методу буктрейлера як засобу популяризації сучасної дитячої книжки в початкових класах. *Початкова освіта: сучасні перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції.* 2018. С. 112–114.

Сніжана Скугорова

м. Вінниця

(Наук. керівн. – докторка філософії, доц. Колеснік К.А.)

РОЛЬ ДИТЯЧОЇ КНИГИ У ФОРМУВАННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті розкрито значення дитячої книжки як важливого засобу формування ціннісних орієнтацій у дітей старшого дошкільного віку. Наголошено на важливості використання художньої літератури для збагачення морального досвіду дитини, розвитку її емоційно-чуттєвої сфери та засвоєння загальнолюдських моральних норм. Окреслено особливості впливу казки, оповідання, байки на становлення уявлень дітей про добро, справедливість, чесність, відповідальність.

Ключові слова: дитяча книжка, ціннісні орієнтації, старший дошкільний вік.

Abstract. *The article reveals the importance of children's books as an important means of forming value orientations in children of senior preschool age. The importance of using fiction to enrich the child's moral experience, develop his emotional and sensory sphere and master universal moral norms is emphasized. The peculiarities of the influence of fairy tales, stories, fables on the formation of children's ideas about goodness, justice, honesty, responsibility are outlined.*

Keywords: *children's book, value orientations, senior preschool age.*

У сучасному українському суспільстві відбувається оновлення системи освіти, що передбачає переосмислення, перегляд і утвердження нових ціннісних орієнтирів. Глибокі зміни охопили й дошкільну ланку освіти, де особливе значення набуває моральне виховання, спрямоване на формування цінностей особистості.

Питання розвитку моральної свідомості дітей, формування морально-етичних цінностей, почуттів і переконань стали предметом досліджень багатьох видатних педагогів, серед яких О. Захаренко, С. Логачевська, О. Савченко, В. Сухомлинський та ін. Теоретичні засади виховання морально-етичних орієнтирів у дітей, визначення їхньої сутності та умов формування розкриті в працях І. Беха, О. Киричука, Н. Комарівської, Г. Костюка, І. Лапшиної, Ю. Приходька, О. Скрипченка та ін.

У сучасному світі, коли засоби масової інформації часто не сприяють, а навпаки – ускладнюють формування об'єктивних уявлень і моральних орієнтирів у молоді, особливого значення набуває книга. Читання виступає джерелом духовного збагачення особистості, а художня дитяча література є потужним інструментом виховання. Її виховний потенціал варто використовувати з урахуванням сучасних соціокультурних викликів. У процесі читання дитина розвивається інтелектуально, морально та естетично, а кожен прочитаний твір відкриває для неї нові знання про світ, життєві ситуації та людські взаємини. Завдяки вдало підібраній тематиці творів і педагогічному супроводу діти мають змогу осягнути основні загальнолюдські цінності та норми поведінки, що притаманні культурі рідного краю.

Для втілення цих ідей педагог має не обмежуватися лише традиційними підходами до організації освітнього процесу, а проявляти креативність, ініціативність та будувати навчання так, щоб кожна дитина була активним учасником освітнього процесу та постійно залучалася до спільної діяльності. Ефективними засобами формування морально-етичних цінностей у старших дошкільників є цікаві розповіді, етичні бесіди, читання дитячих творів, заохочення досягнень, зустрічі з цікавими людьми, особистий приклад вихователя, спільна діяльність, участь у спільно корисних справах, благодійні заходи та інші подібні форми роботи.

На нашу думку, дитяча книга є одним із найефективніших засобів формування та розвитку ціннісних орієнтацій у дітей. Вона стимулює пізнавальний інтерес, активізує емоційно-чуттєву сферу дітей, сприяє їхньому залученню до діалогу з текстом і надихає на творче самовираження, ґрунтуючись на прочитаному.

У процесі літературної освіти дітей старшого дошкільного віку особливе значення належить казці, як одному з найзрозуміліших і найпоширеніших жанрів художньої літератури. Її привабливість полягає в цікавому сюжеті, елементах загадковості та фантастики. Народні казки, твори українського фольклору, казки народів світу та літературні казки суттєво впливають на становлення особистості дитини.

Великий педагог В. Сухомлинський зазначав: «Казка – це животворне джерело дитячого мислення. Інтелектуальні, моральні та естетичні почуття, які народжуються в душі дитини під враженням казкових образів, стимулюють потік думки, що пробуджує до активної діяльності мозок, зв'язує повнокровними нитками живі острівці мислення. Під впливом почуттів дитина мислить словами. У казкових образах – перший крок до яскравого, живого, конкретного та абстрактного. Завдяки казці дитина пізнає світ не тільки розумом, а й серцем» [4, с. 176].

Казка виступає унікальним способом пізнання навколишнього світу, що дозволяє дитині в доступній та образній формі осмислювати й упорядковувати різноманітні життєві події. Вона навчає основним моральним цінностям –

добру, вірності, справедливості, допомагає дитині досягнути важливості таких понять, як любов, родина, рідна земля. Завдяки своїй емоційній насиченості, казка чинить потужний вплив на внутрішній світ дитини, заряджає позитивними емоціями, що мотивують до активної пізнавальної й творчої діяльності [4].

Оповідання та байки на морально-етичну тематику також відіграють важливу роль у формуванні ціннісних орієнтацій дошкільників. У цих жанрах висвітлюються різноманітні людські риси, особливості поведінки та взаємини як між однолітками, так і дорослими, що діють у звичних для дітей життєвих ситуаціях. Однак самостійно зрозуміти мотиви вчинків героїв дітям часто буває складно. Тому, готуючи дошкільників до сприйняття творів морально-етичного спрямування, важливо провести роботу над значенням лексики, що описує різні емоційні стани людини, її риси характеру та особливості спілкування – це допоможе дітям точніше осмислювати вчинки персонажів і краще розуміти суть порушених у творах моральних питань.

Отже, завдяки читанню дитячих книг, розгляду життєвих ситуацій та моделей поведінки персонажів, діти дошкільного віку поступово збагачують власний життєвий досвід, розширюють уявлення про моральні норми та вчаться жити в гармонії з оточенням. Саме книга виступає ключовим засобом формування морально-етичних цінностей у дітей. Аналізуючи вчинки головного героя та його моральні риси, діти набувають уміння оцінювати поведінку з точки зору етики, що, у свою чергу, сприяє глибокому засвоєнню моральних принципів, важливих упродовж усього життя. Важлива роль у цьому процесі належить як педагогу, так і батькам – їхнє головне завдання полягає в тому, щоб формувати й підтримувати інтерес до книги як до засобу морального, естетичного та духовного розвитку.

Література:

1. Коваль Т., Комарівська Н., Колеснік К. Український дитячий фольклор (матеріали для вивчення з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку): навчально-методичний посібник. Вінниця: ВДПУ, 2024. 142 с.

2. Лапшина І., Колеснік К. Стимулювання у майбутніх педагогів інтересу до дитячої книги й читання. *Українська дитяча література: здобутки й перспективи розвитку*: Збірник статей. Упор. Лапшина І.М., Віннічук А.П. Вип. 5. Вінниця: ВДПУ, 2023. С. 7-12.

3. Комарівська Н. Фольклор як засіб морального виховання дошкільників. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій*: Збірник матеріалів науково-практичної конференції. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2013. Вип. 2. С. 166-168.

4. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: в 5 т. Київ, 1977. Т.3. 677 с.

Юлія Сметаняк

м. Івано-Франківськ

(Наук. керівн. – канд. пед. наук, доц. Максименко Н.Б.)

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ПРОСТИХ МЕДІАТЕКСТІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Анотація. У статті представлено дослідження процесу формування соціокультурної компетентності молодших школярів засобами простих медіатекстів на уроках літературного читання. Визначено поняття «соціокультурна компетентність», схарактеризовано її якісні характеристики, окреслено принципи й методи її формування в освітньому процесі початкової школи. Зазначено, що ефективним засобом формування означеної компетентності виступають прості медіатексти. Запропоновано основні напрями їх послідовного використання на уроках літературного читання.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, молодші школярі, прості медіатексти, уроки літературного читання.

Abstract. The article presents a research of the process of forming sociocultural competence of younger schoolchildren using simple media texts in literary reading lessons. The concept of «sociocultural competence» is defined, its qualitative characteristics are characterized, the principles and methods of its formation in the educational process of primary school are outlined. It is noted that simple media texts are an effective means of forming the defined competence. The main directions of their consistent use in literary reading lessons are proposed.

Keywords: sociocultural competence, younger schoolchildren, simple media